

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
Володимир ПОНОМАРЕНКО

_____ 2023 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ
з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (МОВИ НАВЧАННЯ)
для іноземних громадян, які вступають до аспірантури
спеціальності: 011 «Освітні, педагогічні науки», 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування»,
072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
122 «Комп'ютерні науки», 242 «Туризм», 281 «Публічне управління та адміністрування»,
292 «Міжнародні економічні відносини»
(шифр та назва спеціальності)

третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
здобувач ступеня доктора філософії

Метою вступного випробування з української мови для іноземних громадян, які вступають до аспірантури, є виявлення компетентностей (табл. 1), якими володіє кандидат на вступ до аспірантури для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з метою здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальностей: 011 «Освітні, педагогічні науки», 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 122 «Комп'ютерні науки», 242 «Туризм», 281 «Публічне управління та адміністрування», 292 «Міжнародні економічні відносини».

Вступники до аспірантури мають демонструвати високий рівень сформованості загальних та спеціальних (предметних) компетентностей.

Таблиця 1

**Компетентності вступника
на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти**

Загальні
<ul style="list-style-type: none"> • здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; • здатність здійснювати усну й письмову комунікацію професійного спрямування українською мовою; • здатність до пошуку та аналітичного опрацювання інформації з різних джерел; • здатність самостійного проведення досліджень на відповідному рівні.
Спеціальні (фахові, предметні)
<ul style="list-style-type: none"> • володіння орфоепічними, лексичними, граматичними, орфографічними, стилістичними нормами сучасної української літературної мови; • розуміння професійно орієнтованих текстів з підручників, науково-популярних та спеціалізованих видань, Інтернет-джерел; • здатність накопичувати інформацію з різних джерел з метою подальшого її використання (на презентаціях, конференціях, дискусіях в академічному навчальному середовищі, а також у подальшій науковій роботі); • здатність самостійно складати тексти, використовуючи науково-економічні матеріали за фахом; • володіння мовленнєвим етикетом повсякденного й професійного спілкування; • здатність робити коротке неспілкуване повідомлення; • здатність вести бесіду, демонструючи вміння ставити запитання, пояснювати, висловлювати власну думку тощо.

**СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНЬСЬКА МОВА»**

Вступне випробування з української мови для іноземних громадян, що вступають до аспірантури, відбувається у формі комплексного лексико-граматичного письмового тесту, який складається із завдань, спрямованих на перевірку рівня сформованості загальних і спеціальних (предметних) компетентностей.

Оцінювання здійснюється за 200-бальною шкалою. Усі питання мають однаковий рівень складності та однакову вагу в підсумковій оцінці. Білет містить 50 тестових завдань із кількома варіантами відповіді. Із усіх запропонованих варіантів відповіді лише один є правильним. Правильна відповідь на кожне завдання оцінюється у 4 бали.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

БАЛИ	176-200	136-175	100-135	1-99
ОЦІНКА	відмінно	добре	задовільно	незадовільно

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Українські літери і звуки. Графічне зображення літер та вимова звуків. Відмінності фонетичних систем української та російської мов

Будова слова. Наголос. Відкритий і закритий склад. Категорія роду. Синтаксичні конструкції: Хто це? Що це?

Рід іменників. Категорія числа іменників. Міжмовні омоніми (омофони) російської та української мов.

Позначення м'якості на письмі в зіставленні з російською мовою. Чергування о, е з і. Уживання апострофа. Спрощення в групах приголосних.

Іменник. Відмінювання іменників. Іменники, що в українській мові належать до іншого роду. Особливості відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ на -ко, -енко. Кличний відмінок імен та імен по батькові. Невідмінювані іменники. Кличний відмінок іменників.

Прикметник. Поділ прикметників на роди. Відмінкові форми прикметників жіночого та чоловічого роду. Узгодження прикметників з іменниками. Відмінювання термінологічних словосполучень (A1- N1). Словотворення прикметників. Ступені порівняння прикметників.

Дієслово. Час дієслів. Дієвідмінювання у теперішньому та майбутньому часі. Дієслова руху. Функціонування граматичних форм і структур у професійній сфері. Категорія часу дієслова. Безособові дієслова на -но, -то.

Творення дієприкметників. Активні і пасивні дієприкметники. Дієприкметниковий зворот.

Займенник. Розряди займенників. Особові займенники. Відмінювання особових займенників в однині та множині. Відмінювання зворотного займенника СЕБЕ. Синтаксична роль займенника в реченні. Синтаксична роль займенника в реченні. Функціонування займенників у професійній сфері.

Числівник. Структурно-граматичні властивості числівників. Будова числівників. Запис числівників словами. Відмінювання кількісних і порядкових числівників, творення термінологічних словосполучень з числівниками.

Прийменник. Структура складного речення. Вираження суб'єктно-об'єктних відношень. Прямий і непрямий об'єкт. Структура речень у науковому тексті.

Будова простого речення. Побудова речень за граматичними конструкціями (що - це що, що називається чим, що має що). Будова простого поширеного речення. Граматична основа речення. Творення речень за граматичними конструкціями (що - це що, що називається чим, що має що). Однорідні члени речення. Головні, другорядні члени речення.

Функціонування синтаксичних структур у науковому стилі мови. Структура складного речення. Граматичні конструкції наукового стилю мови. Творення словосполучень, що позначають економічні терміни за моделями A¹ - N¹, N¹ - N²

Вираження об'єктних відношень, прямий і непрямий об'єкти. Творення віддієслівних іменників. Творення прикметників від іменників. Вираження об'єктних відношень. Творення складних слів. Трансформація дієслівних словосполучень в іменні.

Суб'єктно-предикатні відношення. Граматичні конструкції наукового стилю мови. Розвиток професійного мовлення. Уміння будувати стверджувальні та заперечні відповіді на запитання.

ЗРАЗОК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ВСТУПНОГО ІСПИТУ (фрагмент білета)

1. Скільки в українському алфавіті літер?
а) 30;
б) 31;
в) 32;
г) 33.
- ...
3. Апостроф – це:
а) розділовий знак;
б) буква;
в) знак твердості;
г) знак м'якості.
- ...
5. У якому рядку всі слова мають наголос на 2 складі?
а) сервер, шахтар, роман, Київ;
б) пільга, наказ, зірка, доцент;
в) професор, газета, залік, предмет;
г) вулкан, відхід, обхід, поштар.
- ...
8. У якому рядку всі іменники чоловічого роду?
а) телефон, гуртожиток, деканат, кімната;
б) номер, магазин, готель, аспірант;
в) виконання, вступ, розділ, висновки;
г) документ, видання, клавіатура, принтер.
- ...
11. У якому рядку всі слова у формі множини?
а) вікно, парфуми, студенти, декан;
б) ректорат, факультет, аудиторії, ножиці;
в) окуляри, ласощі, штори, лекції;
г) відповідь, варіант, місто, вулиця.
12. Слова, протилежні за значенням, називають:
а) синонімами;
б) антонімами;
в) омонімами;
г) паронімами.
13. Слова, близькі за значенням, називають:
а) синонімами;
б) антонімами;
в) омонімами;
г) паронімами.
- ...
19. У якому рядку всі слова є спільнокореневими?
а) вода, водичка, приводити;
б) книга, книгарня, книжковий;
в) ранок, ранковий, ранити;
г) лисина, лисіти лисячий.

20. У якому рядку всі слова є іменниками?
а) двійка, оцінка, бал, підпис;
б) п'ятеро, володар, вгорі, коледж;
в) мій, сьогодні, вересень, гроші;
г) фінанси, бізнес, очільник, читати
21. У якому рядку всі слова є прикметниками?
а) яскравий, широко, довший, бідний;
б) золотий, книжковий, відповідний, дрібний;
в) вечірній, давно, легко, синіти;
г) швидко, рідкий, вчасно, підручник.
- ...
23. У якому рядку всі слова є дієсловами?
а) бігти, дієвий, щоденник, зошит;
б) читати, відповідати, переклад, звітувати;
в) горіти, смішно, сіяти, звести;
г) вчитися, фінансувати, діяти, запитати.
- ...
32. Виберіть слово іншомовного походження, яке потрібно писати з буквою *и*:
а) дез...нфекція;
б) тр...умф;
в) д...зель;
г) див...зія.
33. Укажіть слово іншомовного походження, у якому пишуть м'який знак:
а) інтерв...ю;
б) кан...йон;
в) сер...йозний;
г) н...юанс.
34. Укажіть слово іншомовного походження, у якому вставляють апостроф:
а) ад...ютант;
б) комп...ютер;
в) б...юджет;
г) пан...європейський.
- ...
40. Виберіть правильну форму жіночого імені по батькові від імені *Андрій*:
а) Андріївна;
б) Андрійівна;
в) Андрієвна;
г) Андрійовна.
- ...
44. Конструкцію *по зниженим ценам* українською мовою перекладають:
а) по зниженим цінам;
б) через знижені ціни;
в) відповідно до знижених цін;
г) за зниженими цінами.
- ...
50. Прочитайте. З'ясуйте, якою має бути послідовність речень.
(1) Люди працюють, щоб забезпечити свої життєві потреби.
(2) Товари бувають сільськогосподарськими (наприклад, пшениця та молоко) або промисловими (автомобілі, побутова техніка, одяг).

- (3) Продуктом їх праці є товари та послуги.
(4) Послуга – це вид виробничої діяльності.
а) 1, 3, 2, 4;
б) 4, 1, 3, 2;
в) 1, 4, 3, 2;
г) 1, 2, 3, 4.

Рекомендована література

1. Антонів О. Українська мова для іноземців: модульний курс : навчальний посібник / Антонів О., Паучок Л. – К. : Фірма «ІНКОС», 2012. – 268 с. : іл. + компакт-диск.
2. Валіт О. С. Українська мова для іноземних студентів : навчальний посібник / О. С. Валіт, А. О. Колоколова, Т. М. Лагута. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2021. – 232 с.
3. Гайдамака Г. Г. Збірник завдань з фонетики української мови для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання / Г. Г. Гайдамака. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 50 с.
4. Зуєнко Я. М. Українська мова як іноземна. Вступний фонетично-комунікативний курс. Методичний посібник для викладачів, які проводять практичні заняття для студентів-іноземних громадян I-II курсів медичних факультетів спеціальності 222 «Медицина» / Я. М. Зуєнко, Л. М. Корбут, А. К. Репетун. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2020. – 204 с.
http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/15209/1/Методичний%20посібник%201%20а%20Зуєнко%20Корбут%20Репетун_Проверила.pdf
5. Козловська Л. С. Українська мова (вступний фонетичний курс для іноземних бакалаврів-економістів) / Л. С. Козловська, І. А. Колесникова. – К. : КНЕУ, 2010. – 203 с.
6. Космакова-Братушенко Г. Д. Українська мова для іноземців / Г. Д. Космакова-Братушенко. – Одеса : ОДУ, 2000. – 112 с.
7. Лиса Н. С. Українська мова як іноземна: основи граматики в таблицях та вправах : Навч. посіб. / Лиса Н. С., Кривоус М. Б., Тишковець М. П. – Тернопіль : Економічна думка, 2011. – 312 с.
8. Новікова О. М. Українська мова як іноземна: підготовка до тесту. Тренувальні завдання. Середній рівень : навч. посібн. / О. М. Новікова, О. Г. Тулузакова, У. М. Штанденко. – Миколаїв : Видво ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 332 с.
<https://dspace.chmnu.edu.ua/jsrui/bitstream/123456789/207/1/Новікова%20О.%20М.%20Українська%20мова%20як%20іноземна.pdf>
9. Палінська О. Крок-1 (рівень А1-А2). Українська мова як іноземна: книга для студента. – 2-е вид., випр. і доп. / Олеся Палінська, Оксана Туркевич. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2014. – 104 с.: кольор. іл. + компактдиск.
10. Палінська О. Крок -2 – продовження навчального комплексу «КРОК» для всіх, хто вивчає українську як іноземну на рівні В1. Навчальний посібник для студента, диск, робочий зошит. – Видавець: «Дон Боско», 2014. – 56 с.
11. Практикум з української мови як іноземної (фахова мова) : для слухачів Центру підготовки іноземних громадян / уклад. Л. П. Гайдук. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. – 103 с.
12. Практичний курс з української мови для студентів-іноземців : навч.-практ. посібн. / Г. Г. Гайдамака, Л. С. Данкіна, О. С. Черемська. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 140 с.
13. Практичні та контрольні завдання з навчальної дисципліни «Українська мова» для студентів-іноземців усіх напрямів підготовки всіх форм навчання / укл. О. С. Черемська, Г. Г. Гайдамака. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 68 с.
14. Професійно орієнтовані тексти для студентів-іноземців денної форми навчання / укл. Г. Г. Гайдамака, І. Ю. Підгородецька. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 72 с.

15. Романов Ю. О. Науковий стиль мовлення : навч. посібник / Ю. О. Романов, Н. В. Северин. – Харків: НТМТ, 2012. – 100 с.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/95ec7c0b-9215-4dfd-80b9-7b3bd5499b0e/content>.

16. Російсько-українсько-турецький розмовник [Текст] : для іноземних студ. усіх напрямків підготовки денної форми навчання / укл.: О. С. Черемська, Л. П. Петрова Озель, І. М. Шелепкова. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 107 с.
<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/6645>

17. Селіверстова Л.І., Сюй Хунчжен. Українсько-китайсько-англійський розмовник. – Харків : Форт, 2006. – 215 с.

18. Седойкіна Т. М. Граматика української мови в таблицях та тестах : Навчально-методичний посібник для іноземних студентів / Т. М. Седойкіна, В. Ю. Парамонова. – Харків: Цифра Принт, 2021. – 124 с.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/d0ca199f-8404-44e5-a57f-42c2ddb04e64/content>

19. Сікорська О. О. Українська мова як іноземна: практикум для студентів міжнародних факультетів / О. О. Сікорська, О. С. Шаніна. – Одеса : ОНМедУ, 2022. – 136 с.
<https://www.onmedu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11554/Sikorska.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

20. Тексти та завдання з наукового стилю мови з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для іноземних студентів усіх напрямків підготовки всіх форм навчання / уклад. О. С. Черемська, І. М. Шелепкова. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 56 с.

21. Українська мова [Електронний ресурс] : навч. посіб. для іноземних слухачів підготовчого відділення / В. Ф. Жовтобрюх, Л. М. Архипенко, О. С. Дьолог [та ін.] ; за заг. ред. О. С. Черемської; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (11,3 МБ). – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 222 с.
<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29377>

22. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-практичний посібник для іноземних студентів усіх напрямків підготовки / О. С. Черемська, В. Г. Сухенко, Н. М. Карікова. Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 190 с.

23. Черемська О. С. Українська мова : навч. посібн. для іноземних студентів далекого зарубіжжя / О. С. Черемська, Л. С. Данкіна. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2010. – 176 с.

24. Чистякова А.Б. Українська мова для іноземців: Підручник для іноземних студентів вищих навчальних закладів / А.Б.Чистякова, Л.І.Селівестрова, Т. М. Лагута. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2006. – 524 с.

25. Читаємо і говоримо українською мовою : збірник текстів для домашнього читання для слухачів Центру підготовки іноземних громадян з дисципліни «Українська мова як іноземна» / уклад. : Л. П. Гайдук, І. В. Давидова. – Запоріжжя : [ЗДМУ], 2018. – 123 с. <http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/9234/1/зб.укр.мова.pdf>

Інтернет-ресурси

<http://www.mova.info> – Лінгвістичний портал MOVA.info.

<http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> – Наукова періодика України

<http://nepravylno-pravylno.wikidot.com/> – Неправильно-правильно.

<http://stalivygrazy.org.ua>. – Російсько-український словник сталих виразів.

<http://r2u.org.ua> – Російсько-українські словники.

<http://ukrskor.info/> – Словник скорочень української мови.

<http://sum.in.ua>. – Словник української мови.

<http://slovopectia.org.ua/> – Словопедія.

<http://www.slovotvir.org.ua/> – Словотвір.
http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_main.htm. – Технічний комітет стандартизації науково-технічної термінології.
<http://lcorp.ulif.org.ua/LSlist/> – Український мовно-інформаційний фонд НАН України.
<https://www.loecsen.com/en/learn-ukrainian> – Loecsen.
<https://www.ukrainianlessons.com/> – Ukrainian Lessons.
<http://ilanguages.org/ukrainian.php> – Learn Ukrainian.
<https://speakukraine.net> – Lingva.UKR.
<http://www.funkyukrainian.com/> – Funky Ukrainian.
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf> – Український правопис (нова редакція).
mova.kreschatic.kiev.ua – Уроки державної мови.
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf> – Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019).